

Stereotypen som ett verktyg i TV-manus

En analys av en skrivprocess

Titus Poutanen

Examensarbete / Degree Thesis

Film & TV / Manus & Regi

2017

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Film & TV – Manus & Regi
Identifikationsnummer:	
Författare:	Titus Poutanen
Arbetets namn:	Stereotypen som ett verktyg i TV manus – En analys av en skrivprocess
Handledare (Arcada):	Jan Nåls
Uppdragsgivare:	
<p>Sammandrag:</p> <p>Syftet med detta examensarbete är att undersöka skrivprocessen av en sitcom med stereotypa karaktärer som verktyg. Vilka för- och nackdelar kan en manusförfattare ha om hen endast använder sig av stereotypa karaktärer för att berätta historien? Stereotyper används konstant av människan för att förstå sin verklighet och detta koncept använder man sig också av i sitcom för att förstå karaktärer.</p> <p>Arbetet innehåller en litterärstudie som definierar stereotyp, sitcom och karaktär samt presenterar Scott Seditas teori om “Eight Characters of Comedy” och analyserar dessa element som ofta finns i sitcoms. Därpå följes processen av då jag – författaren – skriver ett manus med hjälp av mina resultat från den litterära studien, främst fokuserat på Scott Seditas teori. Manusprocessen kommer att följa alla steg från premiss till en första färdig version av manuset med analyser av varje stadie: premiss, synopsis, karaktärsförteckning och därefter manuset.</p>	
Nyckelord:	Manus, sitcom, författarskap, TV, Stereotyper, karaktärer, stereotypa karaktärer
Sidantal:	53
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Film & TV – Screenwriting & directing
Identification number:	
Author:	Titus Poutanen
Title:	The stereotype as a tool in TV-scripts – A reflection of a writing process
Supervisor (Arcada):	Jan Nåls
Commissioned by:	
<p>Abstract:</p> <p>The purpose of this thesis is to investigate the writing process of a sitcom with stereotypical characters as a tool. Which pros and cons does a author have when he only uses stereotypical characters to tell the story. Humans use stereotypes constantly to understand reality and this concept is also used in sitcoms to understand characters.</p> <p>The thesis will consist of a literary study which defines stereotypes, sitcom and character and then presents Scott Seditas theory on the “Eight Characters of Comedy” and analyse these elements that are often used in sitcoms. After that I describe the process of me writing a script with the help of my findings from the literary study, mostly focusing on Scott Seditas theory. The script process will follow each step in writing a script from a outline to a first draft of the script and each step will be followed by an analysis.</p>	
Keywords:	script, screenplay, authorship, TV, stereotypes, characters, sterotypical characters
Number of pages:	53
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

INNEHÅLL

1	Inledning.....	5
1.1	Bakgrund.....	5
1.2	Syfte och frågeställning.....	6
1.3	Metod och material.....	7
2	STEREOTYPA KARAKTÄRER I SITCOMS	8
2.1	Vad är en stereotyp?.....	8
2.2	Vad är en sitcom?	10
2.3	Vad är en karaktär?.....	12
2.4	"Eight Characters of Comedy" – Scott Sedita	15
3	Processen	17
3.1	Premiss	18
3.1.1	<i>Analys av premissprocessen .....</i>	<i>18</i>
3.2	Synopsis.....	19
3.2.1	<i>Analys av synopsisprocessen.....</i>	<i>20</i>
3.3	Karaktärsförteckning	21
3.3.1	<i>Karaktärsförteckning .....</i>	<i>22</i>
3.3.2	<i>Analys av karaktärsförteckningsprocessen.....</i>	<i>23</i>
3.4.1	<i>Analys av manusprocessen .....</i>	<i>26</i>
4	Resultat	29
5	Diskussion OCH AVSLUTNING	30
6	Källor	31
	BILAGA 1. Manuset.....	33

1 INLEDNING

Jag har alltid varit fascinerad av det roliga i livet. Som barn var jag alltid pajasen i kompisgänget som tyckte om att skämta och ha det skoj. På grund av detta har jag alltid konsumerat komiska filmer, tv-serier och serietidningar. Redan i en tidig ålder var jag fascinerad av film och ville regissera och skådespela, som Chaplin gjorde i sina filmer.

Då jag såg The Office med Ricky Gervais var jag totalt såld på att göra komedi. Jag började producera filmer år 2007 med kompisar och började studera film 2011 och alla filmer jag gjort sedan dess har varit komedier. Jag har dock alltid drömt om att göra en egen sitcom. I detta arbete kommer jag att analysera för- och nackdelarna med att skriva en sitcom med hjälp av stereotyper.

Genom att fokusera på karaktärers inverkan på en komedi ur ett finlandssvenskt perspektiv tror jag att jag kan komma fram till slutsatser för alla som vill skriva finlandssvensk komedi. Precis som i alla sammanhang finns det också starka stereotyper inom den finlandssvenska kulturen. Således är ämnet även aktuellt idag.

I det här examensarbetet inleder jag analysen genom att definiera syftet och frågeställningen. Därefter följer ett kapitel om valet av metoder och material. Innan jag inleder skrivprocessen går jag igenom de centrala begreppen och definierar dem.

1.1 Bakgrund

Jag har alltid förundrat mig över att utbudet av finlandssvensk film och TV är så litet i Finland, och därför har jag alltid gjort film på svenska för att kunna bidra till denna genre på något sätt. Dessutom är svenska mitt modersmål, och jag upplever att det är lättast att uttrycka sig på det då man skriver manus. Därför vill jag skriva ett sitcom-manus om studielivet och ungdomar på svenska i Helsingfors. Jag har själv studerat och bott i Helsingfors och mitt modersmål är svenska, så jag tror att dessa faktorer kommer att hjälpa till att mitt manus kommer att kännas äkta. Däremot kan man analysera vad ”äkta” egentligen betyder.

Stereotyper har också alltid fascinerat mig – redan i en tidig ålder förundrade jag mig över hur människan kan hålla reda på allt. Då kom jag på ett lådsystem som vi placerar personer i. Vi har mamma- och pappalådan för våra föräldrar, och med dessa lådor är vi medvetna om hur våra föräldrar är och hur de fungerar, och i strävan att förstå andras föräldrar jämför vi dem med deras respektive mamma- och pappalådor. Dessutom har man kompis-lådor, dit man placerar sina kompisar och på detta sätt kommer underfund med vad för sorts människor man tycker om, och det återspeglas på en själv och hjälper en att förstå sig själv. I högstadiet har man t.ex. lådor som ”nörd” och ”tuffis”, för att förstå hurdana de andra eleverna är runt omkring en och vilken grupp de hör till.

Jag förstod senare att mina lådsystem är ett exempel på stereotyper som hjälper en att förstå verkligheten. Människor placeras i dessa lådor då man lär känna dem bättre och förstår hurdana de är. Detta system (stereotyper) har jag märkt att jag använt ofta då jag skriver eftersom det definierar en karaktär lättast för åskådaren, och detta är viktigt eftersom tittarens tålamod nuförtiden är rätt så kort. Därför kommer jag att använda mig av Scott Seditas ”Eight Characters of Comedy” för att ha någon sorts avgränsning av alla de stereotyper som finns i världen.

Jag har bestämt mig för att skriva om stereotypa karaktärers för- och nackdelar i skrivprocessen av en sitcom för att vidare utforska mitt ”lådsystem”, och hur man kan använda detta till sin fördel som manusförfattare.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med detta examensarbete är alltså att utforska ifall stereotyper är något som kan hjälpa en manusförfattare i processen att skapa karaktärerna i en sitcom och sedan skriva åtföljande manus. Min frågeställning anknyter till ett finlandssvenskt sammanhang och berättelsen utspelar sig i en lokal miljö. Författare och historieberättare har använt sig av olika sorters metoder genom århundraden, i detta arbete vill jag utforska en metod som bygger på stereotyper.

Den centrala frågeställningen är: Vilka för- och nackdelar har tillämpandet av stereotypa karaktärer för en manusprocess för en sitcom? Hur hjälper det att strängt begränsa varje karaktär enligt en stereotyp för att sedan samspela denna stereotyp med andra delvis motsatta stereotyper för att skapa konflikt och komedi? Hur kan jag med hjälp av Scott Seditas ”Eight Characters of Comedy” kunna placera dessa i författarens *amerikanska kontext* etablerade stereotyper – som till exempel ”den neurotiske” – på *finlandssvenska* karaktärer och sedan skapa ett manus med komiska situationer och konflikter. Jag fokuserar på hur skrivprocessen framskrider med hjälp av dessa och detta systems för- och nackdelar med tanke på skrivprocessen.

1.3 Metod och material

Min inledande metod är en litterär studie, där jag undersöker och definierar de centrala begreppen stereotyp, sitcom och karaktär. Därefter redogör jag för hur Scott Seditas ”Eight Characters of Comedy” kan användas i en skrivprocess. Begreppen är verktyg för att analysera skrivprocessen. Jag kommer att analysera skrivprocessen som består av: premiss, synopsis, karaktärförteckning och en första version av manuset. Mellan dessa delmoment kommer jag att reflektera över vad skrivprocessen gett mig, och mer specifikt om vad som hjälpte mig och vad som begränsade mig. Detta kommer att följas av ett kapitel där jag analyserar de resultat jag kommit fram till. Sedan diskuterar jag de centrala slutsatserna som arbetet och skrivprocessen gett upphov till.

Mitt material kommer att bestå av de ovannämnda delarna av skrivprocessen samt mina egna observationer av processen. För att kunna definiera och förstå vad en karaktär är använder jag mig av Steven Price text ”Character in the screenplay text” ur boken ”Analysing the Screenplay”, redigerad av Jill Nelmes. Med hjälp av Richard Byers text ”The Role of Stereotypes” kommer jag att definiera stereotyper. För att förstå begreppet ”sitcom” kommer jag främst använda mig av Brett Mills ”The Television sitcom” och Scott Seditas bok ”The Eight Characters of Comedy” eftersom han utarbetat de åtta karaktärerna jag utgår ifrån.

2 STEREOTYPA KARAKTÄRER I SITCOMS

Stereotypa karaktärer används ofta i sitcoms. För att åskådaren ska förstå och kunna definiera en karaktär kategoriserar den karaktärerna konstant under tittandet för att förstå vem som är vem och hurdana de är som personer. Åskådaren delar upp karaktärerna i protagonist och antagonist. Förutom det definierar hen karaktärernas sociala bakgrund, deras personlighet och deras sätt att vara för att kunna förutse händelser och reaktioner. Att identifiera sig med karaktärer är centralt i en sitcom. Detta görs främst med hjälp av stereotyper. Stereotyper i ett samhälle (och sitcoms) hjälper oss att förstå hurdan en karaktär är och till vilken grupp den hör. För att förstå allt detta måste man definiera stereotyp, sitcom och karaktär.

2.1 Vad är en stereotyp?

För att vi skall förstå och hålla koll på verkligheten kategoriserar vi omgivningen. Ordet stereotyp, som vi känner till det idag, uppfanns av den amerikanska journalisten Walter Lippmann. Han publicerade sina tankar i boken *Public Opinion* 1922 (Milton 1993 s. 135-137). Idag har ordet stereotyp oftast en negativ klang eftersom stereotyper objektifierar sociala grupper. Detta syns i dagens samhälle då till exempel homosexuella, kvinnor och mörkhyade blir utsatta för stereotypa representationer i media (Marris, Thornham 1999). Stereotyper är inte neutrala, eller enbart verktyg att hålla reda på verkligheten. Det är sätt som vi förstår vad vi är, våra värdesättningar och till vilken grupp vi hör, och vilka våra rättigheter är. Stereotyper är därför mycket känsloladdade (Lippman, 1956). Att vara finlandssvensk är till exempel en rätt så känsloladdad stereotyp. Enligt min uppfattning är majoritetens bild i Finland av en finlandssvensk att den är rik, högutbildad och seglar men faktumet är att det också finns finlandssvenskar som är fattiga, rädda för havet och jobbar med lågstatusjobb. Den stereotypa bilden av en finlandssvensk grundar sig på en förmögen person från huvudstadsregionen, men det finns finlandssvenskar ända från sydöstra Finland till Österbotten som inte faller in i en sådan kategori. För att förstå vilka funktioner stereotyper har delade Lippman in funktionerna i fyra olika subkategorier: Stereotyper

kan ha funktionen av (i) en organiseringsprocess, (ii) en ”genväg”, (iii) en referens till ”världen” och (iv) ett sätt att uttrycka våra värderingar (Dyer, 1999).

På grund av den otroliga mängden data vi utsätts för varje dag menar Lippmann att vi använder oss av stereotyper som en organiseringsprocess för att skapa ”sanningen”. Dock finns det ingen absolut sanning, utan vår ”sanning” formas genom vad vi kommer överens om med varandra i samhället samtidigt som den formas av de med makt i samhället (Berger, Luckmann 1967). Enligt min åsikt är majoritetens bild av en finlandssvensk i Finland att de är snobbar eftersom de oftast varit godsägare och adliga under Finlands historia. Naturligtvis är denna stereotyp felaktig och användningen tjänar ett politiskt syfte. Överlag kan stereotyper vara negativa eller positiva. Stereotyper fungerar också som en genväg eftersom de hjälper att komprimera och simplificera större kontexter till mindre och mera lättförståeliga enheter (Dyer 1999). En dum blondin som ofta är en av karaktärerna i en sitcom syftar inte bara på lågt IQ och hårfärg utan också på ett slampigt beteende, en brist på rationellt tänkande och avsaknaden av sunt förnuft (Perkins 1979 s.135-59). Lippman hävdar vidare att stereotyper är en referens till världen. De är alltså ett sätt att definiera och kategorisera världen runt omkring oss. Stereotyper är inte bara något vi ser utan har alltid en större social struktur eller agenda bakom sig. En stereotyp definieras genom dess sociala funktion, dess generalitet, utseende och dess oförändring. Utan dessa faktorer är alltså inte en stereotyp en stereotyp (Dyer, 1999).

Stereotyper existerar då vi skapar en viss åsikt och syn om en social grupp. Stereotyper formas av att jag, du, vi och alla andra håller med varandra och skapar en gemensam sanning (Marris & Thornham 1999). För att närmare definiera stereotyp är det bra att hitta motsatsen, vilket är det engelska ordet ”socialtype”. En ”socialtype” kan definieras som ”vi” som tillhör vår grupp och en stereotyp är något som tillhör en annan grupp än vi (Klapp, 1962). Klapp definierar stereotyper geografiskt, som till exempel finländare och icke-finländare. Stereotyper har också en viktig uppgift i att definiera vad man får och vad man inte får göra. De skapar en osynlig gräns och definierar vad som är korrekt och inkorrekt. De hjälper oss också att se och definiera det vi inte ser i människor.

Stereotyper är också ett sätt att uttrycka värderingar. Dock undångöms detta ifall inte personen i fråga bär stereotypa kännetecken för sin stereotyp.

Utan stereotyper skulle det vara svårt att skriva komedi. De ger tittaren en utgångspunkt om vem karaktären i fråga är, hur den tänker och till vilken socialgrupp den hör. Stereotyperna ger vidare en utgångspunkt för att kunna förstå historien och skämtet. Stereotyper kan också vara till effektiv hjälp för att skapa komik genom att understryka, förstärka eller bryta stereotyper. Dessutom kan man skapa komik genom att kombinera motsatta stereotyper. En överdriven finlandssvensk med seglarskor och segelrock med den bredaste Grankulla-dialekten kan fungera som ett skämt, men man kan samtidigt skapa ett skämt genom att ha denna rikemansfasad på en karaktär som sedan visar sig vara urfattig och tala en Österbottnisk dialekt.

Stereotyper är kulturbundna. En sitcom med finska stereotyper kommer kanske inte att upplevas som rolig i USA eftersom man inte känner till de nationella stereotyperna som den finska kulturen har. Samtidigt kan vi uppleva en komedi från USA som rolig ifall den uppvisar generella och universella stereotyper som hela världen kan känna igen.

2.2 Vad är en sitcom?

För att förstå hur stereotypa karaktärer används i sitcoms måste man definiera begreppet sitcom. Ordet ”sitcom” kommer från det engelska ordet ”situational comedy” och betyder direkt översatt situationskomedi (Mills, 2005). Hartley definierar sitcom som ”*sitcom sits somewhere between sketch comedy and situation drama*” (Hartley, 2008 s.78).

Ett vanligt sitcom-avsnitt är vanligtvis 24-30 minuter långt och handlar om återkommande karaktärer och platser. (Neale and Kurtz, 1990 s. 233). I en sitcom satsar man på att presentera de olika karaktärerna som tittaren lär känna och sedan får se i olika situation i varje episod. Formatet uppkom i en tidsperiod då TV var ett dominerande medium och tittarna fick se ett avsnitt per vecka.

Sitcoms och komedier generellt är bundna till kulturer och sociala grupper. Enligt Billig (2005 s. 32) är humor bundet till både kulturella och historiska sociala processer. På

grund av att många TV-kanaler påverkas av tittarsiffror lever och utvecklas genren. T.ex. är BBC:s motto att ”skapa innehåll... för alla åldrar och grupper” (BBC, 2013 s. 26). Vissa hävdar att komedi härstammar från ”tradition” (Jenkins, 1994 s. 2), medan andra påstår att komedi bygger vidare på klassamhället och bidrar till orättvisor i samhället (Wickberg, 1998 s. 54). Andra påstår att komedier ger oss chansen att skratta åt allt det som är annorlunda (Medhurst, 2007: 39). Freuds tankar tydde på att komedi är ett sätt att skratta åt det vardagliga i livet och att kunna ta en paus från samhällets press på människan (Freud, 1997/1905).

Det är svårt att sätta fingret på vad exakt en sitcom är, för genren har inte alltid följt samma upplägg och uppbyggnad (Mills, 2005 s. 25). Sitcoms började som teater och stand-up och förflyttade sig sedan till TV via radio (Murray, 2005 s. 1-39). Genren fick sin början på teaterscener, då komiker kunde ge samma show men dra den flera gånger på olika ställen för att materialet alltid var nytt för den nya publiken. När förflyttningen till radio skedde måste komikerna komma på mera material och olika skämt eftersom samma show inte längre kunde användas många gånger (Neale and Krutnik, 1990 s. 215). Det är ytterst svårt att definiera genren exakt. Jack Benny – The Canada Dry Program (NBC/CBS, 1932-33) och The Jell-O av Jack Benny (NBC 1934-42) var banbrytande inom genren. Dessa hade sitt ursprung i USA men samtidigt gjordes Mr Muddelcombe, JP (BBC, 1937) i Storbritannien, och denna har också klassats som den första sitcomen (Neale and Krutnik, 1990: 221). Dessa program var radioprogram. Det första sitcom TV-programmet på 30 minuter som sändes var Pinwright’s Progress (BBC, 1946-47). ’The three headed monster’ var det banbrytande filmnings sättet av en sitcom, vilket betydde att tre kameror filmade allt som hände i olika vinklar. Skådespelarna kunde fokusera på varandra och inte på publiken (Putterman, 1995, s. 15). Detta sätt användes för första gången i ’I Love Lucy’ (CBS, 1951-57). På det här sättet kunde man få två vitsar ur ett skämt eftersom personen som berättade skämtet sågs i en bild och efter skämtet kunde man klippa till kameran som filmade den andra personen och på det sättet få ett till skämt genom att visa hens reaktion. Detta system används fortfarande, samtidigt har metoderna utvecklats och det man ser oftast idag är singelkamerametoden, som till exempel användes i The Office av BBC 1 2001-2003.

Sitcom som genre kan ses som endast underhållning, men den har också ofta tagit fram politiska ställningstaganden och kontroversiella åsikter och tankar. Sitcoms bygger ofta

på skämt om rasism, sexism och andra politisk okorrekta ämnen. Under 1980- talet kom en ny våg av komedi kallad 'Alternative Comedy', som satsade på politiskt korrekta skämt istället för att skämta på någon annans bekostnad. I USA har man satsat mer på ras inom skämtskapandet medan man i Storbritannien har fokuserat mera på kön. (Mills, 2005).

I Norden har det också skapats sitcoms genom tiderna. Av det mer internationellare slaget gjorde den amerikanska skådespelaren Gerg Poehler en sitcom om en Amerikan som gifter sig med en svensk och flyttar till Sverige. Han upplever olika kulturkrockar och försöker ta sig fram genom livet i Sverige i serien Welcome to Sweden (2014-2015). En annan sitcom var Lilyhammer (2012-2014) som handlade om en mafiaboss från New York som tvingas flytta till Norge för att komma undan sina rivaler efter en rättegång då han åker fast i USA. I serien skådespelar den internationellt kända Steven Van Zandt. En av de mer kända sitcoms från Sverige idag är Solsidan (2010-) som fortfarande håller på. I Sverige har också mer sketch baserade sitcoms gjort genom tiderna. Bland annat Kvarteret skatan (2003-2004 och 2006) och Karatefylla (2011-2012) använder sig av samma skådespelare men plaserar dem i olika situationer och gör sketcher på detta sätt. Den ända nämn värda sitcomen som gjorts i Finland är Falkensvärds möbler (2000-2001) som gjordes tillsammans med Sverige.

I en sitcom är det viktigaste att vi möter samma karaktärer från en episod till en annan, medan vi följer med hur de klarar sig olika situationer. Sitcoms kan filmas på olika sätt med t.ex. en kamera eller med den äldre metoden, 'the three-headed monster'. Kameraarbetet definierar inte genren. Den andra karaktärens reaktion till skämten är dock fortfarande ett viktigt drag i sitcom.

2.3 Vad är en karaktär?

Karaktärer finns i alla historier där det finns subjekt som upplever saker. Hur viktiga karaktärerna är för att skapa en historia råder det stora meningsskiljaktigheter om. Hunter säger till exempel att ett gott manuskript alltid sist och slutligen handlar om karaktärerna (Hunter, 1994, s. 71). En utgångspunkt för en manusförfattare är att skriva långa biografier om de mest centrala karaktärerna i en berättelse innan man börjar med själva manuset (Hauge 1989, s. 39). Det här anser jag är viktigt, för då lär man känna

sina karaktärer bättre och märker man också om de i manuset känns för lika. Denna metod kan bidra till mer övertygande karaktärer. Å andra sidan har vissa forskare utgått från faktum att det enda vi kan veta om en karaktär är det vi kan läsa om den i texten. Allt annat är spekulering och hjälper oss inte att förstå en karaktär (Price, 2010, s. 202). Enligt detta argument är det till ingen nytta för publiken om man har gjort långa "back stories" för karaktärerna som inte explicit figurerar i själva manuset. Vissa fundamentala kritiker har sagt att man inte kan förstå en historia genom att plocka berättelsen i delar och titta på varje karaktär för sig (Wimsatt, 1946, s 468-88). Mitt synsätt bygger på en konstruktiv förståelse, där det man skriver om en karaktärs bakgrund kan vara ett bra verktyg för att skriva tydligare berättelser.

Det är viktigt att komma ihåg att karaktärer inte är riktiga människor. De är författarens påhitt, konstruktioner av text. Hur text skapar karaktärer är något som kritiker och teoretiker har diskuterat alltför lite (Dyer, 1998, s. 89). Enligt Dyer finns det regler för hur man bygger karaktärer i text. Han plockar ut nio konceptuella sätt för att bygga en karaktär, en modell som har blivit dominant i synen på hur karaktärer kan förstås. Denna modell beskriver hur stjärnor konstrueras i västerländsk film, där publikens förståelse av en karaktär baserar sig inte bara på manuskriptet, men också på reklamen för filmen, kritiken om filmen, bevakningen i media och vår förkunskap om skådespelaren. Denna förståelse är ändå begränsad och till vissa delar paradoxal. Exempelvis förväntar man sig att en karaktär ska utvecklas under en berättelse, men ändå hålla sig likadan (Price, 2010, s. 202). Det är svårt att dra en linje om vad som är för mycket förändring. Om man inte förstår att det är fråga om samma karaktär så har man gått för långt, och om åskådaren tappar intresset för att "inget händer" så är förändringen för liten.

Berättelsens typ kan också ha en stor inverkan på hur vi ser en karaktär. I öppna filmer ses huvudpersonen som ett subjekt med fri vilja och som kan göra olika saker. I slutna filmer uppvisar karaktären sällan en fri vilja (Peter, 1987). Det är ändå mycket vanligare idag att både manusförfattare och publiken tänker att karaktärer verkligen har en fri vilja. (Price, 2010 s. 203). Trots det ovanstående utgår manusförfattare ofta ifrån omfattande karaktärskartor där en karaktärs drömmar och tankar skrivs ner. Detta hänger starkt ihop med hur vi förstår människor i ett kapitalistiskt system, där alla har en fri vilja som vi kan förstå rationellt. Idag är det radikalt att påstå att vi inte har en fri

vilja och att t. ex. marknadsföring dikterar våra val, eller att vi är omedvetna om de val vi de facto gör.

Författare har jämfört med manusförfattare en större möjlighet att beskriva sina karaktärer noggrant och berätta om deras inre tankar och känslor. Många av dessa val görs av regissören och andra som jobbar med filmatiserandet av en historia (Price, 2010, s. 203). Manuset blir en lista över vad som sker, samtidigt som den skapar rytmen för en historia. Dialog och voice-over är verktyg som en manusförfattare kan jobba med som liknar författarens verktyg. Utöver dessa har manusförfattaren tre huvudsakliga metoder för att berätta något: en beskrivning av produktionsdesign i ett manus (mode of description), en beskrivning av något en karaktär gör i en sekvens (report mode) och en kommentar i texten om det som sker i berättelsen (comment mode) (Sternberg, 1997, s.71). Den sistnämnda är ofta ”förbjuden” i manusmanualer för att den inte går att filma. Ett annat sätt för att beskriva något i film är genom textplanscher. Karaktärer i böcker och noveller är därför klart annorlunda från karaktärer i manus (Price 2010, s. 205).

Vi bildar vår uppfattning om karaktärer i film främst genom hur de reagerar till händelser och andra karaktärer. Karaktären är ett redskap. Ur en strukturalistisk synpunkt är karaktären inte självständig. Den har inga positiva och negativa egenskaper (Price, 2010, s. 205). Den är bara en del av strukturen – manuset – och därför är hjälten bara något du kan förstå i motsats till fienden. Enligt Propp finns det följande karaktärstyper baserat på de funktioner som karaktärerna har i ett manus: villain, donor, helper, princess, dispatcher, hero and false hero (Propp, 1984, s. 23). Propp skriver om en monomyt som de flesta filmer bygger på: *'A hero ventures forth from the world of common day into a region of supernatural wonder: fabulous forces are there encountered and a decisive victory is won: the hero comes back from this mysterious adventure with the power to bestow boons on his fellow man'* Mamet skriver att publiken lättare identifierar sig med “strävan efter ett mål” än med vissa karaktärsdrag hos karaktärer i en film. En strukturalist beskriver händelser och åtaganden, men inte karaktärerna. Beskrivande element saknas för det mesta, och manusförfattandet handlar om att skapa en struktur (Price, 2010, s. 207).

Vissa anser att karaktärer enbart är redskap i en struktur, medan andra anser att film baserar sig på karaktärer. Oberoende av vilken skola man hör till så är det bra att känna

till att det finns olika åsikter om karaktärer. I manusskrivandet är det nyttigt att tänka på detta, för det kan ha en avgörande inverkan på hur en film blir. Samma regler gäller inte för böcker och film.

2.4 "Eight Characters of Comedy" – Scott Sedita

Scott Sedita är en dramaturg från Los Angeles. Han har identifierat åtta återkommande karaktärer i komedi som kan användas av både skådespelare och manusförfattare. Dessa karaktärer kan implementeras i en sitcom.

1. "The Logical Smart One" – Den logiskt smarta

Den logiskt smarta karaktären representerar ofta målgruppen, det är tittarens alter-ego. Det är den "kloka" karaktären i en sitcom. Oftast spelas denna av en kvinna, t. ex. en fru medan hennes man spelar en dummare karaktär. Sedita påstår att denna karaktär är "the point of reference", en karaktär som symboliserar det normala (Sedita, 2014, s. 72–73). Ett exempel på en logisk smart karaktär är Cheryl Hines i serien "Curb Your Enthusiasm" 2000.

2. "The Lovable Loser" – Den charmiga förloraren

Den charmiga förloraren är en karaktär man kan finna i så gott som alla sitcoms. Detta är karaktären som försöker nå något den aldrig når, men fortsätter ändå hela tiden att kämpa och ger aldrig upp. Denna karaktär är lustig och impulsiv och skapar oftast därför mycket komik i olika situationer. Den försöker nå sitt mål på de mest klumpiga sätt och är därför oftast en av de viktigaste delarna av en bra sitcom. Den logiskt smarta karaktären och den älskade förloraren är de oftast förekommande karaktärerna i en komedi. Förloraren försöker nå sina mål och få sin vilja igenom medan den logiska smarta är där för att vägleda – och ibland skratta åt – förloraren (Sedita, 2014, s. 102–103). Ett exempel på en charmig förlorare är Nick i serien "New Girl" 2011.

3. "The Neurotic" – Den neurotiske

Den neurotiske är kontrollfreaken som kan uppvisa nästintill autistiska drag. Det är karaktären som fungerar enligt ett inbyggt system som förutsätter att allting alltid skall

fungera på samma sätt. Då saker inte går enligt planerna som denna karaktär skapat i sitt huvud, börjar karaktären panikera och försöka rätta till allt. Då skapas komiska situationer av konflikten mellan det förväntade och det som sker. (Sedita, 2014, s.131–132).

Ett exempel på en neurotisk karaktär är Monica i serien ”Friends” 1994.

4. ”The Dumb One” – Den korkade

Den korkade är oftast huvudkaraktärens naiva medhjälpare. Karaktären påminner om ett litet barn eller ett husdjur eftersom den har svårt att förstå sammanhang och har få repliker. Dock är de få repliker som karaktären kläcker ur sig oftast korkade och naiva och bidrar till komiken. Den korkade spelar sällan en huvudroll utan är istället sidokaraktären som funnits med sedan urminnes tider, t. ex. den gamla kompisen eller det yngre syskonet som det äldre syskonet är tvungen att ta hand om (Sedita, 2014, s.158–160). Ett exempel på den korkade är Joey i serien ”Friends” 1994.

5. ”The Bitch/The Bastard” - Fanskapet

Fanskapet är oftast den bittra, chockerande och pessimistiska karaktären. Denna karaktär, likt den logiskt smarta är också en som publiken kan identifiera sig med, eftersom denna representerar den hemska sidan i åskådaren. Samtidigt gillar åskådaren denna karaktär eftersom den krossar de som skryter eller gnäller över något irrelevant. Fanskapet har oftast den sista repliken i en diskussion som sätter alla andra på plats (Sedita, 2014 s.183–187). Ett exempel på ett fanskap är Berta i serien ”Two and a Half Men” 2003

6. ”The Materialistic One” - Materialisten

Materialisten förstår sällan de vardagliga problem en normal människa har i den riktiga världen och drömmer bort sig i materialistiska drömmar. Tankarna centreras oftast omkring pengar, utseende och beteende. Materialisten kan vara både blåögd och naiv, men också manipulativ. Denna karaktär är oftast förmögen och kommer med irrationella och oförstående kommentarer på grund av detta (Sedita, 2014, s. 213–217). Ett exempel på en materialist är Rachel i serien ”Friends” 1994

7. ”The Womanizer/The Manizer” – Kvinnotjusaren/Mansslukaren

Manslukaren är oftast en yngre kvinna, dock skapar denna inte en slampig aura runt sig utan en med klass. Hon är alla mäns drömkvinna. Kvinnotjusaren är oftast en äldre man, men inte för gammal, som gör kvinnor svaga i benen. Allt centrerar runt sex för dessa karaktärer, och detta är en källa för många komiska situationer. Denna karaktär är ofta tittarnas fantasiobjekt. (Sedita, 2014, s. 244–247). Ett exempel på en manslukare är Samantha i serien ”Sex and the City” 1998.

8. ”In Their Own Universe” – Den bortblåste

Denna karaktär är rätt så ”bortblåst”. Karaktären saknar ett filter mellan sin hjärna och mun, och ofta är det sagda ytterst svårt att placera och förstå. Karaktärens resonemang är konstiga. Denna karaktär används mycket inom sitcoms eftersom manusförfattaren kan skapa roliga och absurda situationer med hjälp av ”den bortblåste”. (Sedita, 2014, s. 271–275). Ett exempel på en bortblåst karaktär är Phoebe i serien ”Friends” 1994.

I det följande stycket skall jag använda de ovannämnda stereotyperna för att skapa en finlandssvensk sitcom, från en första premiss till en första version av manus för ett pilotavsnitt. Jag kommer att använda referenser till finlandssvenska stereotyper för att ge en lokal klang till manuset.

3 PROCESSEN

Enligt min tidigare erfarenhet är skrivprocessen av ett manus till 70 % en tankeprocess som förs innan man sätter ner sig och börjar skriva ord på papper. Under de senaste sex månaderna har jag tänkt på vad denna serie skall handla om och försökt forma karaktärer och situationer som kunde vara roliga. Jag bestämde mig också för att använda mig av stereotypa karaktärer för att jag hittade Scott Seditas metod och blev inspirerad av att pröva den. Jag insåg att hans metod byggdes upp av stereotyper och valde därför att fokusera på sådana, och ville undersöka för- och nackdelarna för en manusförfattare. I följande kapitel presenterar jag premissen och sedan en analys av den, och fortsätter sedan med synopsis och en analys på den.

3.1 Premiss

Ella 20 år, flyttar mot sin vilja till Helsingfors för att studera ekonomi på Hanken efter att hon inte kommit in till en skola i Stockholm, hennes drömstad. Hon får hyra sin farbrors stora bostad, men är tvungen att ha tre bostadskamrater för att kunna betala den dyra hyran.

3.1.1 Analys av premissprocessen

Då jag skrev premissen bestämde jag mig för att Ella skall spela den logiskt smarta karaktären eftersom hon är huvudpersonen som håller ihop kollektivet och alla skall kunna relatera till henne. Att placera henne i Helsingfors mot sin vilja kommer också att skapa många komiska situationer eftersom hon inte känner till kulturen, staden, språket och sättet att vara på överlag. Dessutom ses Stockholm som något mer ”hippt” än Helsingfors i hennes värld, så hennes frustration över det primitiva Helsingfors skapar en konflikt medan alla karaktärer från Helsingfors som upplever Helsingfors som världens centrum. Det som sedan på gott och ont sammanför henne med alla andra udda karaktärer är faktumet att alla behöver någonstans att bo och Ella är deras hyresvärd och får genomgå de plågsamma samt positiva upplevelserna detta för med sig.

Jag tror att man skall skriva om saker man själv känner till. Därför har jag valt att skriva om det finlandssvenska studielivet i Helsingfors och dess stereotyper. Jag vill berätta om någon som kommer från utsidan in till den lilla finlandssvenska ”ankdammen” i Helsingfors och som kan se det hela med fräscha ögon. Jag vill också leka med de olika dialekterna som finns inom hela Svenskfinland. Av dessa orsaker kom jag på att huvudpersonen, Ella, ska vara uppvuxen på Åland. Att hon är en stereotypisk ålänning enligt de andra kan skapa mycket komedi eftersom alla i Helsingfors har någon sorts förutfattad mening om hurudan en ålänning är. Detta kan få både de andra och Ella upprörda på varandra. Lippmann ansåg att stereotyper är känsloladdade, vilket kan hjälpa skapa konflikt och komedi om förutfattade meningar om de andra (Lippmann, 1956). Stereotyper är också geografiska, som Klapp påstod (Klapp, 1962). Därför tror jag att det är bra att Ella härstammar från Åland, för att komma till ett nytt ställe som en ”outsider”. Eftersom stereotyper är geografiska kommer det att spela en roll mellan de andra karaktärerna ifall de är från Esbo, Grankulla eller Helsingfors. Detta går in på en

till och med så liten nivå som vilken stadsdel du är ifrån. Bor du i Eira är du på ett visst sätt jämfört med om du bor i Berghäll. Det syns också i att stereotyper är kulturbundna, för beroende på varifrån du kommer anses du vara och tala på ett visst sätt, och därför hjälper det också att placera Ellas födelseplats på Åland. Ifall hon var från Österbotten skulle hon behandlas annorlunda enligt min åsikt, eftersom Österbotten inte ses lika exotiskt som Åland eftersom det är en större chans att stöta på en österbottning jämfört med en ålänning. Jag märker att man som manusförfattare redan i detta skede börjar bygga upp biografier av karaktärerna, i linje med vad Hauge påstod (Hauge, 1989, s. 39). Som texten ovanför tyder på har användningen av stereotyper egentligen endast gett mig fördelar och extra idéer i skrivandet.

3.2 Synopsis

Ella, 20 år, får flytthjälp av sina föräldrar då hon flyttar från Åland till Helsingfors. Efter en båtresa med mycket festande når Ella Helsingfors med sina föräldrar. De hjälper henne packa ur bilen men har bråttom tillbaka till båten. Ella får hjälp av en snygg granne (Rasmus) som hjälper henne bära upp sakerna. Ella blir förtjust i honom direkt. I hennes hårda krabbis kommer första hyresgästen (Toni) till bostaden. De går igenom bostaden och kollar in grejer och då Toni skall skriva på hyreskontraktet spyr Ella plötsligt. Edde och Lilja har också just anlänt och hjälper Ella till toaletten. Lilja hjälper Ella till sängen där hon somnar. Hon vaknar och är försenad för sitt möte på Hanken på studiebyrån. Efter stora missförstånd kommer hon försenad till Hanken. Där hittar hon inte heller rätt och allt går åt helvete. Hon beger sig till HSL:s huvudkontor för att få studierabatt på hennes resekort. De har stängt. Hon beger sig till Stockmann för att köpa en airfreshener åt Toni men får den sämsta servicen någonsin. Ledsen och förtvivlad kommer hon hem. Där träffar hon Essi och Cessi, Liljas barndomskompisar. De skall alla ha en middag tillsammans. Ella, Cessi, Essi och Lilja ser Rasmus på gården genom köksfönstret och bjuder med honom på deras middag. Ella måste tvätta sina nerspydda kläder så hon går till tvättstugan. Där träffar hon Kjell från Österbotten och bjuder med

honom. Edde, Toni, Lilja, Essi, Cessi och Ella hjälps åt att ställa i ordning deras middag. Första gästen som kommer på plats är Kjell. Han har tydligen fifflat med Essi förra veckoslutet men Essi är inte alls intresserad av honom. Sedan anländer Rasmus. Efter middagen försöker Kjell hångla upp Essi som blir galen på honom. Kjell blir utkörd för ingen gillar honom, förutom Ella. Edde mobbar Kjell för sin bakgrund, Rasmus stämmer in. Ella blir galen på dem och kör ut Rasmus, sin crush, för att han har konstiga värderingar. Förtvivlad går hon och lägger sig då Lilja nattar henne. Hon vaknar på natten till att Toni spyr på toaletten. Hon försöker hjälpa honom men de visar sig att han har sex med Essi. Totalt förstörd går Ella och lägger sig. Hon väcks på morgonen av Lilja som har dukat upp den läckraste brunchen någonsin. Rasmus anländer och ber om ursäkt för gårdagen.

3.2.1 Analys av synopsisprocessen

Hauges idé är att biografier om karaktärerna hjälper en manusförfattare, och jag märker hur jag använder mig av detta hela tiden (Hauge, 1989, s.39). Det är ett sätt att kunna skapa konflikter och komik att förstå hurdana de olika karaktärerna är redan förrän man skrivit en karaktärsförteckning. Till exempel att Toni är den första som anländer till bostaden skapar direkt en illusion om att han är en organiserad person som håller koll på allt. Att placera en spyende Ella med sin hårda krabbis i hans framtida rum skapar konflikt, för det faller inte kanske direkt in i en organiserad persons världsuppfattning att det är okej att spy på golvet. Här ser man hur Lippmans teori om att stereotyper visar en persons värdesättningar och personlighet (Lippmann, 1956). Att sedan Lilja och Edde hjälper Ella visar att de är sympatiska karaktärer. Att Lilja hjälper Ella till sängs antyder att hon kommer vara Ellas närmaste stöd och vän. Som tidigare nämnt är det viktigt för åskådaren att förstå och känna igen sig med karaktärerna och detta bör ske så snabbt som möjligt i manuset. Enligt Dyer simplificerar stereotyper verkligheten, de hjälper oss förstå det viktigaste i en historia (Dyer, 1999). Ellas misslyckade resa på stan visar hur Helsingfors inte tycker om henne och hur hon inte tycker om Helsingfors. Faktum att Kjell är från Österbotten skapar också en intressant stereotyp eftersom han är den mest utomstående, och de andra gör sig lustiga över hans skumma beteende då han

t. ex. försöker hängla upp Essi. För att kunna sympatisera med Ella är det viktigt att hon inte är den mest utomstående utan att det finns en syndabock som man kan placera all skuld och skam på. Detta diskuterades i premissanalysen, där det underströks att Ella inte kan vara från Österbotten för att det är för vanligt, utan hon måste vara från Åland vilket är tillräckligt exotiskt eftersom en österbottning är en vanlig syn i Helsingfors. Här ser man än igen hur stereotyper är geografiskt bundna (Klapp, 1962).

Fastän dessa exempel behandlar stereotyper kommer de inte fram så tydligt i detta skede, för i synopsisen är det viktigaste att klura ut de situationerna man kommer att placera alla karaktärer i, och vilka konflikter man klurat ut att skall ske i de olika situationerna. Sedan kommer deras personligheter att göra situationerna komiska beroende på hur klumpiga, kloka eller korkade karaktärerna är i de olika situationerna. Här ser man hur en sitcom skall handla om samma karaktärer på samma platser som sedan råkar ut för olika lustiga händelser som de måste lösa, och på detta sätt skapas komik. (Neale and Kurtnik, 1990 s. 233).

För mig är synopsis överlag som ett skelett som visar strukturen om vad som kommer var i manuset i en kronologisk ordning. Efter det blir karaktärerna köttet och musklerna som täcker skelettet. Därför upplever jag också att karaktärer inte är så viktiga i synopsiskedet. För mig är också synopsis uppgift att hjälpa en att se hur de olika sakerna sker och vad som kommer var. Det är ett sätt att konkretisera sina första tankar om hur episoden eller berättelsen framskrider. Då jag skriver manuset går jag ofta tillbaka till synopsis för hjälp.

3.3 Karaktärsförteckning

Innan jag börjar skriva på manuset är det viktigt att göra en karaktärsförteckning för att kunna använda den som en manual i skrivprocessen. Det är också ett sätt att hålla koll på hurudan varje karaktär är. Detta arbetssätt har jag alltid använt mig av som manusförfattare för att kunna hålla koll på hela processen.

3.3.1 Karaktärsförteckning

1. Den logiskt smarta – Ella, en av rumskamraterna

Ella kommer från Åland. Hon studerar ekonomi på Hanken. Hon är hyresvärden som håller ihop hela kollektivet. Hennes personlighet är rätt så neutral, godhjärtad, snäll och försöker hålla koll på hela huset och se till att alla är nöjda.

2. Den charmiga förloraren – Lilja, en av rumskamraterna

Lilja kommer från Esbo. Hon studerar grafisk design på Arcada. Hon är sätt så naiv och lite bortblåst men försöker in i det yttersta vara vuxen och bli respekterad av andra fastän det oftast går fel.

3. Den neurotiske – Toni, en av rumskamraterna

Toni kommer från Vanda. Han studerar till diplomingenjör på TKK. Han är en riktig matematiker som vill att saker ska gå enligt hans planer, ifall inte blir han upprörd. Han är lite av en städfreak och håller ordning på sina saker.

4. Den korkade – Kjell, Grannen

Kjell kommer från Österbotten. Ingen vet vad han studerar eftersom han talar så bred dialekt att endast Ella förstår vad han säger. Hans humor är ytterst udda och man förstår sällan vad han menar med saker. Ingen tycker om honom, förutom Ella.

5. Fanskapet – Cessi, Ellas kompis

Cessi kommer från Grankulla. Hon studerar juridik. Hon är ytterst pessimistisk, negativ och bitter på världen. Hon får alltid det sista ordet i diskussioner.

6. Materialisten – Essi, Ellas kompis

Essi kommer från Östra Helsingfors. Hon studerar företagsekonomi på en yrkeshögskola. Att shoppa är det enda som spelar någon roll för Essi. Hon är en riktig materialist och bryr sig endast om hur hon ser ut.

7. Kvinnotjusaren/Mansslukaren – Rasmus, den heta grannen

Alla stöter på Rasmus i trappan och i tvättstugan. Ingen vet vad han gör eller jobbar med. Han är den snygga grannen alla talar om.

8. Den bortblåste – Edde, en av rumskamraterna

Edde är från Helsingfors. Han studerar olika humanistiska ämnen på universitet. Han är egendomlig och svävar i sitt eget universum hela tiden. Han har teorier om allt och alla som sällan är hemskt logiska.

3.3.2 Analys av karaktärsförteckningsprocessen

I detta skede kom Scott Seditas ”Eight Characters of Comedy” mest till användning eftersom jag tog hela hans metod och placerade in mina karaktärer i den. Eftersom skelettet (synopsis) var på plats kunde jag nu fokusera på köttet (karaktärsförteckningen). Karaktärsförteckningen har jag även tidigare använt som en manual där jag i början av skrivskedet kan kolla in hurdan en karaktär är. Då själva manuset skrivs lever alltid karaktärerna. Som skribent lär jag känna dem bättre och jag lär mig karaktärsförteckningen utantill. Ofta kommer jag dessutom på mera karaktärsdrag, eftersom att skriva är lite som att vara med en människa. Du ser nya sidor i karaktärerna och upptäcker nya handlingsmönster på grund av de olika situationerna de hamnar i. Därför fungerar karaktärsförteckning endast som en guidande manual och inte som ett exakt uppslagsverk. Det är kanske det som kommer närmast Hauges ide om att göra en biografi på karaktärerna (Hauge, 1989, s. 39). Karaktärerna är också det viktigaste om finns i ett manus anser jag. Det ansåg också Hunter som sade att bra manus har bra karaktärer (Hunter, 1994, s. 71). Målet då jag byggde upp dessa karaktärer vara att placera dem i en så typiskt finlandssvensk miljö som möjligt i studielivet i Helsingfors, så de flesta stereotyperna jag använder kommer därifrån. Dessutom är jag präglad av mina egna idéer om olika stereotyper i Helsingforsområdet.

Det var självklart för mig redan då jag arbetade på premissen att Ella skulle vara den logiskt smarta som åskådaren skulle känna igen sig i. Att hon studerade ekonomi på Hanken var också ett rätt så självklart val, eftersom det nuförtiden är nästan det mest ”normala” att studera ekonomi. Speciellt bland kompisar i min ålder har ekonomi och

Hanken varit ett säkert men lite fantasilöst val. Därför tänkte jag att det är något Ella skall studera för att vara så neutral som möjligt. Att hon är från Åland ger henne också en sorts mer ”outsider” exotisk känsla eftersom de andra karaktärerna är från huvudstadsregionen (förutom Kjell). Det gör också att hon inte faller in i snobblådan som finns i huvudstadsregionen, utan är istället en utomstående som kommer in till den lilla bubblan i Helsingfors med fräscha ögon.

Jag kände att Lilja måste vara Ellas närmaste vän och därför fick hon bli den charmiga förloraren. Att hon kommer från Esbo ger henne en mer neutral känsla eftersom i min ungdom och uppväxt i huvudstadsregionen har alltid Esbobor varit en odefinierbar grå massa som sällan kan skryta över att vara därifrån och gör dem neutralare därför. Som tidigare nämnt är stereotyper geografiskt bundna. Faktum att hon är naiv och godhjärtad gör det också mer logiskt att hon och Ella snabbt blir vänner för Lilja menar inget ont åt någon. Ella har lite av en storasystemsroll över Lilja. Eftersom Lilja är så godhjärtad och neutral tror jag också att det kan hjälpa till att människor sympatiserar med henne.

Eftersom Toni studerar till diplomingenjör kändes det som att han måste vara den neurotiske. Det finns otaliga vitsar om maniska och överdrivet noggranna diplomingenjörer som är neurotiska så det föll perfekt på plats. Dessutom kan det skapa mycket komik eftersom de alla måste bo tillsammans och komma överens om olika system, vilket kommer skapa mycket konflikt för att Toni inte får enväldigt bestämma till punkt och pricka hur saker skall skötas i bostaden utan han får leva med demokratin som vara i bostaden. Dessutom blir det ännu mer konflikt med faktumet att han är en ”städfreak”. Eftersom han kommer från Vanda är han lite av en ”nobody” fastän han tror sig vara något och därför kommer Cessi alltid att förtrycka Toni.

Jag ville direkt att den korkade karaktären skulle vara från Österbotten. Kjells dialekt är ytterst svårförståelig, vilket kan skapa mycket komik. Kjells österbottniska dialekt är svårförstådd, till och med för en rikssvensk, vilket gör Kjells karaktär ännu mer verklighetstrogen, konfunderande och lustig. Österbotten som ett ställe är också långt ifrån vaifrån de andra kommer ifrån, vilket skapar mycket komik. Att han är korkad gör att han är som en utomjording som bara kan göra bort sig för att han inte känner till kulturen och sättet att tala i huvudstadsregionen. Dessutom får han lite rollen av syndabocken som alla är störda på, förutom Ella eftersom hon också är utomstående.

Vanligen är den korkade en medhjälpare till huvudkaraktären, men jag blev nyfiken på att placera denna roll helt utanför och istället så att den korkade får stöd av huvudkaraktären.

Cessi studerar juridik och är en frän och bitter framtida karriärsjurist. Hon kommer från Grankulla som klassas som ett snobbparadis. Hon är karaktären som sätter alla andra ner på jorden och har inget filter i hennes raka och fräcka kommentarer. Jag valde att hon inte skall bo i huset utan endast vara Ellas kompis via Lilja för att inte ha för mycket negativitet i bostaden, men dock tänkte jag att hon skall vara mycket där för att hålla koll på dem som bor där. Dessutom är hon en bra motpol som sätter Toni på plats.

Essis är en rätt så bortblåst materialist från östra Helsingfors. Hennes karaktär är inte heller den viktigaste, så jag kände att hon inte kommer att bo i bostaden. Dock är hon en bra ifyllnadskaraktär som Toni också bli förtjust i. Det skapar mycket konflikt och komik eftersom Toni och Cessi är motsatta stereotyper och Essi är där emellan dem som båda vill ha på något sätt. Att studera företagsekonomi är också något som är rätt så neutralt och intetsägande, så därför tyckte jag att detta skulle passa Essis roll.

Eftersom Rasmus är den heta tjejtjusaren ansåg jag att man inte skall veta så mycket om honom eftersom mystik kan upplevas som sexigt. Ella och de andra tjejerna är totalt förälskade i Rasmus från första ögonblicket, och Ellas strävan kommer alltid att vara att få honom.

Edde bor med de andra i bostaden. Han är en bortblåst humanist som svävar omkring i sina tankar och kommer med konstiga kommentarer. Detta kommer skapa en bra kontrast till Toni eftersom han bli upprörd av Eddes brist på systematik, medan Ella blir lite av en mamma till Edde.

Överlag upplevde jag att modellen med åtta karaktärer och stereotyper hjälpte mycket. Jag började inte addera en massa olika karaktärsdrag till karaktärerna, utan varje karaktär hade sin egen uppgift och personlighet. Skrivandet var lite som att fylla i en tabell. Som Price påstod: karaktärer skall förändras men ändå hållas stabila (Price, 2010, s. 202) Detta var något som Scott Seditas system hjälpte mig med. Dessutom hjälpte det att tänka på karaktärernas relation till varandra. Största delen av de stereotyper karaktärerna har är geografiska eller kulturella. Hittills har jag bara sett fördelar i att

skriva utgående ifrån stereotyper. En risk kan finnas i att man med stereotyper blir för trångsynt och sårar folk med stereotyper man bara ville skämta med.

3.4.1   Analys av manusprocessen

Så vilka är för- och nackdelarna i att skriva ett manus med stereotypen som verktyg? Det första jag märkte var att allt gick smidigare då en karaktär avgränsades endast till sina idéer och maner. Varje karaktär hade sitt eget ”område” som andra karaktärer inte kunde komma in på. Det var lite som att placera varje karaktär i sin egen ”låda” med sina egenskaper, vilka den febrilt höll fast vid och inte förändrades utan endast visade sina egenskaper då den stötte på en annan karaktär som sedan skapade konflikt.

Den andra fördelen jag märkte med stereotyper är att de skapar konflikt mellan de olika karaktärerna. Till exempel då Kjell börjar härja förstärks de andras idé om att Kjell är en galen Österbottning som super och blir aggressiv vilket antyder att stereotyper är geografiskt bundna (Klapp, 1962). Kjell är hemma ifrån Österbotten, där han kanske hör till de nyktra ”coola kidsen”, men i alla Helsingforsbors ögon är han en aggressiv supande österbottning. Detta tyder också på att stereotyper simplifierar samt hjälper oss att förstå helheter (Dyer, 1999) samtidigt som vi då dömer alla österbottningar till supande galningar vilket inte stämmer om alla österbottningar. Detta gör att vi har förutfattade meningar om olika människor vilka hjälper oss att skapa komik samtidigt som det kan såra människor. Dock krävs det att man simplifierar karaktärer i vilka historier som helst. En historia utan konflikter är inte intressant, och en historia utan stereotyper är inte heller intressant.

Utöver dessa karaktärsstereotyper använder jag mig av otaliga kulturella stereotyper som en finlandssvensk kan känna igen. Ella råkar direkt ut för den stereotypiska jargongen på Sverige båten med fulla finska män, buffé och karaoke. Dessutom berättar hennes berättarröst om alla hennes förutfattade meningar om hur hemskt hon tycker Helsingfors är med stereotyper som jag och andra i min ålder säkert känner igen. Ellas mamma och pappa är också stereotypa ålänningar med sina bortblåsa och uråldrade kommentarer om Helsingfors. Jag valde att presentera Ellas förtjusning för att få fram det som Ella kommer att sträva efter under historiens gång, att få Rasmus. Toni kände

jag också att är viktig att presentera eftersom han är den som är minst lik Edde, Lilja och Ella som alla kommer bo tillsammans. Tonis pedanta sätt och Eddes frånvaro från verkligheten är totala motsatser till varandra samtidigt som Ella och Lilja tar hand om dessa två snurriga män. Detta leder till att mycket konflikt kan förväntas mellan dessa två parter.

Stereotyper inte bara är synliga utan visar också värderingar (Berger, Luckmann, 1967) Därför kändes det bäst att ha Tonis kalkyler om kvadratmeter och hyra i början av mötet för att visa hans mani gällande rättvisa och systematik. Det samma görs då Edde har iakttagit Ella som spyrr och ser rester av spagetti och frågar om dem i helt fel stund. Då presenteras Eddes avsaknad av ett socialt filter och hans tankspriddhet. Jag kände att det var viktigt att visa snabbt hurdana Ellas rumskamrater kommer att vara. Lilja definieras kvickt i och med att hon hjälper och pysslar om Ella, som Ellas vänstra hand och kompis. Då Ella vaknar får man se ännu mer stereotypa drag hos Toni med sitt hyllflyttande och tvångstankar om symmetri medan Edde går runt och filosoferar. Ellas stunder på stan demonstrerar stereotyperna som existerar om ett Finland där kundbetjäning är det sista man bryr sig om. Under hennes resa från Hanken till Hsl kontoret får man också se de söndersupna och kanske inte alltid så stiligt klädda människorna i Helsingfors vilket också är en stereotyp. När Ella kommer hem får hon höra ännu mer om Tonis mani då han talar om hyran och rumsstorlekar fortfarande. Detta skrev jag för att understryka hans stereotyp som pedantisk diplomingenjör och hans oförmåga att ta de lugnt. Edde svävar iväg och tänker irrationellt då han funderar på om man skall betala mer hyra med två dörrar. Jag försökte att få fram deras karaktärs drag med dessa stereotyper för att åskådaren skall förstå hur dessa karaktärs hjärnor fungerar. Målet med dem var kanske inte att man skall känna igen sig i dem utan de fungerar endast som medel för att skapa komik medan Ella och Lilja är närmare den ”normala åskådaren”. I denna scen presenteras också Essi och Cessi som är ett starkt par som håller ihop hela tiden. Cessi med sina bittra kommentarer redan i början med syfte att förolämpa Toni, och Essi med sitt intresse för endast materia, pengar och sex. Dessa karaktärer är också hårt definierade av sina stereotyper och fungerade också mer som medel för att skapa komik än kanske trovärdiga karaktärer från början till slut – Essi med sina ihåliga kommentarer och Cessi med varenda bittra replik. För att Ella sedan skall lära känna alla karaktärer bättre bjuder hon alla på middag, både Rasmus på

gården och Kjell i tvättstugan. Detta gjorde jag eftersom jag började närma mig slutet av historien och det bästa sättet var att kombinera alla de totalt olika stereotyperna för att skapa konflikt och komik. Det börjar som en civiliserad middag men allt spårar ur då Kjell skall hängla med Essi men det misslyckas och det totala klimaxen nås då Edde, Toni och Rasmus kommer med rasistiska tankar om att en Österbottning inte är från Finland vilket får Ella att spåra ur. Här är det kanske inte stereotyperna som skapar skämten utan missförstånden mellan karaktärerna. Dock har presenterandet av varje karaktär strakt inom sin egen stereotyp hjälpt att skapa denna situation. Åskådaren har sin bild av hurudan varje karaktär är och minsta lilla förändring är en överraskning.

Manusprocessen går smidigast då man tänkt igenom allt och levt med sin historia, skrivit en bra premiss, ett utförligt synopsis och en tydlig karaktärsförteckning. Dock är det ett faktum att allt förändras hela tiden under skrivprocessen – inget är hugget i sten. Då man nått den sista scenen vill man direkt hoppa tillbaka till den första för att man fått någon snilleblix om hur det skall ändras.

Att hålla sig strikt till stereotypa karaktärer var inte alltid lätt. Till exempel då Ella (Den logiskt smarta) blir arg vid middagsbordet är det inte typiskt hennes karaktär, men ifall den logiskt smarta skulle vara logiskt smart konstant skulle det bli ett rätt så tråkigt manus och tittaren skulle aldrig överraskas, vilket ändå sist och slutligen är målet i historier. Här kommer tanken som nämndes tidigare, om att karaktärer får förändras men inte för mycket, tydligt fram. För att lära känna en karaktär måste vi kunna placera den i en stereotyp men sedan då man känner karaktärerna vill man se dessa karaktärer förändras på något sätt, vi vill följa med hur det antingen går bra eller dåligt för dem, och hur de reagerar i de olika situationerna. Dock är det oftast bara huvudpersonen som förändras under historiens gång. De andra karaktärerna som man inte ser lika mycket skall hållas likadana och komma med likadana kommentarer de alltid gjort. T.ex. i mitt manus är det egentligen bara Ella som kan genomgå någon sorts förändring. Bland annat neurotiska Toni och den bortblåsta Edde skall hållas samma för att kunna fortsätta skapa komiska situationer på grund av deras motsatta sätt att vara och deras stereotypa karaktärer.

Jag har aldrig skapat stereotypa karaktärer så strikt som jag gjorde i denna process. Samtidigt som det begränsade mig ibland gav det också en hård grund man kunde falla

tillbaka på med varje karaktär. Man visste hurdana de olika karaktärerna var och hur de tänkte i olika situationerna så texten kom rätt naturligt ur en. Den största fördelen var att med hjälp av stereotyper har alla karaktärer en fast funktion som inte förändras.

4 RESULTAT

I detta kapitel går jag igenom vad jag kom fram till under arbetets gång. Den främsta fördelen med att skriva utgående från stereotyper var att varje karaktär har en uppgift och ett eget område den rör sig i. Det blev aldrig så att den neurotiske plötsligt var bortblåst och plötsligt neurotisk igen utan varje karaktär förblev sin stereotyp trogen. Jag behövde aldrig sätta extra energi på att fundera hur en karaktär skulle reagera eller vad den skulle säga. Tack vare förhandsarbetet med en karaktärsförteckning fanns det en meny på hurdana karaktärerna redan var.

Jag kände ingen större nackdel än att det kanske var svårare att komma igång i början och slå fast hurdan varje karaktär var. Jag hade gjort Rasmus till tjejtusaren, och då kunde inte plötsligt Edde börja få en massa tjejer –den egna stereotypen måste hållas inom sin egen stereotyp. Detta var något som egentligen bara hjälpte mig i slutändan. En nackdel kan vara att man blir trångsynt och förolämpar en viss människogrupp ifall man endast håller fast vid stereotyper.

Allmänt märkte jag att då jag började skriva med ett så här utförligt system hjälpte det att bryta ner manusprocessen till en mer detaljerad process. Jag kunde alltid falla tillbaka till de tidigare skedena, speciellt hjälpsamt märkte jag att karaktärsförteckningen var i skrivandet då jag placerade in alla karaktärer i Scott Seditas system. Det hjälper en att hålla ordning på ens karaktärer och hurdana de är. Jag tror man lär känna sina karaktärer snabbare på detta sätt vilket är a och o i att skapa trovärdig dialog. Då jag skriver dialog inbillar jag mig att jag är karaktären som säger repliken. Ifall du kan på ett snabbare sätt komma in i dina karaktärens huvuden och bli dem kan du snabbare skriva dynamisk och verklighetstrogen dialog som flyter på. Att lära känna sina karaktärer borde i så fall leda till ett bättre manus. Enligt Hunter är bra manus baserat på bra karaktärer (Hunter, 1994, s.71) och bra karaktärer kan endast

skapas ifall du vet hurdana de är in i minsta detalj. Vilket också går ihop med Hauges påstående om att karaktärsbiografier är viktiga för att förstå dem (Hauge, 1989, s.39).

Stereotyp och komik går hand i hand. För att förstå vad som helst måste vi kunna placera det rätt i vår hjärna för att förstå vad det är och det gör vi delvis med hjälp av stereotyper. Stereotyper är ett sätt att skapa sanningen (Lippmann, 1956) och då vi understryker denna sanning eller bryter den skapar man ett skämt och komik. Dock är dessa ofta kulturellt och geografiskt bundna, men ifall man känner till sin kultur och publik kan stereotyper fungera bra i komedi. Vem som helst i världen kan nästan skratta åt en man som halkar på ett bananskal, men alla kommer inte att skratta åt finlandssvensken i seglar rock som talar bred grani dialekt.

5 DISKUSSION OCH AVSLUTNING

Under processens gång märkte jag att användningen av stereotyper hjälper i skrivprocessen men att det är viktigt att komma ihåg ens publik så att man håller sig till stereotyper som publiken kan relatera till. Till exempel fungerar inte mycket specifika finlandssvenska stereotyper, som till exempel en Tenala-bo, för en finsk publik. Frågan är om det finns en finlandssvensk stereotyp som kunde användas i en sitcom för en internationell publik. Troligtvis inte eftersom finlandssvensk kultur är ett så pass marginellt fenomen. Detta tyder på att stereotyper är bundna till kultur och geografi. Dock finns det internationella stereotyper vi lärt oss genom massmedia och Hollywood filmer.. Det betyder att komik som byggs upp av stereotyper måste formas för den publik den skall visas för.

Då man använder stereotyper bör man också komma ihåg sitt ansvar som en skapare eller förstärkare av stereotyper. Vissa stereotyper är politiskt inkorrekta medan andra ligger i en gråzon. Att skapa nya stereotyper är däremot en mycket svår uppgift som ofta kräver kontinuerligt arbete genom att introducera en ny typs karaktär som tilltalar en publik. Det här är lättast då man hänvisar till nya fenomen som till exempel ungdomen är intresserad av.

I detta arbete lyckades jag ringa in begrepp så som stereotyp, sitcom och karaktär, för att sedan implementera Scott Seditas ”Eight Characters of Comedy” på finlandssvenska karaktärer. Själva formen att forska i hur ett manus kommer till kanske tog bort lite av den kreativa friheten man har då man skriver ett fristående manus.

Arbetet har gett mig nya redskap för att tackla processen då man börjar skriva ett manus som kan vara ett rätt så svårt arbetsskede. Min metod anser jag att vara den rätta eftersom jag först måste definiera de olika underrubrikerna för att sedan kunna börja själva processen. Dock kanske arbetet också skulle ha kunnat vara en litterärstudie fullt ut men då kanske jag inte heller skulle ha kommit till de insikterna jag kom till då jag skrev själva manuset.

I början av min process var jag skeptisk på teorin om de åtta karaktärerna verkligen kunde hjälpa mig i skrivprocessen men då jag prövat dem i skrivandet av mitt eget manus känns de verkligen nyttiga. De ger manusförfattaren en möjlighet att bekanta sig med sina karaktärer och lära känna sin historia vilket är det viktigaste då man skriver manus. Speciellt gäller detta sitcoms som är baserade på karaktärer. Jag är säker på att jag kommer att använda detta ”recept” också i mina framtida manusprocesser.

6 KÄLLOR

- BBC, 2013, BBC Annual Report and Accounts 2012/13, Part 1: The BBC Trust’s Review and Assessment, London: BBC.
- Berger, Peter and Luckmann, Thomas, 1967, The Social Construction of Reality, London: Allen Lane/Penguin Press.
- Billig, M. , 2005, Laughter and Ridicule: Towards a Social Critique of Humor, London: Sage.
- Dyer, Richard , 1998, Stars, rev. edn, London: BFI.
- Freud, S. , 1997/1905, Jokes and Their Relation to the Unconscious. London: Penguin.

- Hartley, J. , 2008, "Situation comedy: Part 1." In G. Creeber, *The Television Genre Book* ,London: British Film Institute, 78-81 s.
- Hauge, Michael , 1989, *Writing Screenplays that Sell*, London: Elm Tree.
- Hunter, Lew , 1994, *Screenwriting*, London: robert Hale.
- Jenkins, R. , 1994, *Subversive Laughter: The liberating power of comedy*, New York: Free Press.
- Jill Nelmes, 2010, *Analysing the Screenplay*, "Character in the screenplay" text skriven av Steven Price.
- Klapp, Orrin E. , 1962, *Heroes, Villains and Fools*, Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Kleg, Milton , 1993, *Hate Prejudice and Racism*, Albany: State University of New York Press, 135–137 s.
- Lippmann, Walter, 1956, *Public Opinion*, New York: Macmillan.
- Mamet, david , 1988, *House of Games*, London, *A Whore's Profession*, London: Faber.
- Medhurst, A. , 2007, *A National Joke: Popular Comedy and English Cultural Identities*, London and New York: Routledge
- Mills B. , 2005, *Television Sitcom*, London: British Film Institute
- Mills, Brett, 2005, *The Routlegde companion to British media history*, "The Television sitcom", British Film Institute.
- Monroe C. , 1946, 'The Intentional Fallacy', *Sewanee Review* 54: 468–88 s.
- Murray, S. , 2005, *Hitch Your Antenna to the Stars: Early Television and Broadcast Stardom*, New York and London: Routledge.
- Neale, S. and Kurtnik, F. , 1990, *Popular Film and Television Comedy*, London and New York: Routledge.

- Paul Marris and Sue Thornham, 1999, Media Studies: A reader, 2nd edition, Edinburgh University Press.
- Paul Marris och Sue Thornham 1999, Media Studies, ”The role of Stereotypes” av Richard Byer Edinburgh University Press.
- Perkins, T. E. , 1979, 'Rethinking Stereotypes', i Michele Barrett, Philip Corrigan, Annette Kuhn and Janet Wolff (eds) Ideology and Cultural Production, London:Croom Helm, 135-59 s.
- Peter, John , 1987, Vladimir’s Carrot, London: deutsch.
- Propp, Vladimir , 1984, Morphology of the Folktale, Austin, TX: University of Texas press. Wimsatt, W. K., and Beardsley.
- Putterman, B. , 1995, On Television and comedy: Essays and Style, Theme, Performer, and Writer. Jefferson: Mc Farland.
- Sedita, Scott, 2014, The Eight Characters of comedy ”a guide to sitcom acting & writing”, Atides Publishing.
- Wickberg, D. , 1998, The Sense of Humor: Self and Laughter in Modern America, Ithaca and London: Cornell University Press.

BILAGA 1. Manuset

Bergmansgatan 15 B 31

Av

Titus Poutanen

1. EXT. DAG/NATT/DAG - INTRO & V.O

En Viking Line-färja lämnar Åland, en varm sommardag. Ella och hennes föräldrar äter på buffén på, sjunger karaoke, dricker, röker och festar loss under färdens gång. Ella går ensam till sin hytt, medan en riktigt junttig Finne försöker ragga upp henne. Till sist når hon sin hytt och lägger sig. Båten anländer till ett regnigt Helsingfors. Bilar kör ur båten. Vi ser Ella sitta på baksätet i krabbis och titta på ett regnigt Helsingfors som bilen kör igenom.

ELLA V.O

Jag har alltid hatat Helsingfors. Senast jag var där var jag fem och då var vi på mormors begravning som sög. Helsingfors kändes som en enda junthåla som smutsats ner av slavisk junthet blandat med rasism och idioti.

Själv växte jag upp i Mariehamn som är helt okej på somrarna, men resten av året är det som en begravningsplats mittemellan Sverige och

Finland fullt med skvaller och giriga affärsmän. Jag ville alltid flytta till Stockholm på grund av de små kretsarna och lantlivet på Åland men snopet nog kom jag inte in på Handels av någon konstig orsak. Min två veckor långa krabbis från RockOff blandat med min depression över att flytta längre bort från civilisationen hjälpte inte särskilt mycket situationen. Dessutom skulle studierna på Hanken i Helsingfors börja snart vilket inte heller gjorde mig mycket gladare.

Jag fick hyra Morbror Hermans bostad i Eira men måste betala en smaskig hyra på grund av att han också var en girig ålänning. Jag var helt enkelt tvungen att fixa tre bostads kamrater för att klara av hyran. Jag satt ut en annons i Husis och fick snabbt ihop tre stycken personer, ingen av dem hade jag träffat förut, spännande. Det ända jag visste om dem var att Lilja studerade grafisk design, Toni studera till diplom ingenjör och Edvard något filosofiskt på uni. Konstigt nog knarkade, rökte, festade och drack ingen av dem. Det hade jag svårt att tro eftersom alla andra var som jag, en ny bliven 20 åring som ville äventyra runt i livet...dock inte i Helsingfors.

Bilen anländer till Bergmansgatan 15 B.

2. EXT./INT. DAG - ANKOMSTEN TILL LÄGENHETEN

Ella och hennes föräldrar flyter ut de sista sakerna ur bilen.

PAPPA

Nåja, det va väl allt!

MAMMA

Va int så ledsen Ella Pella. Jag studerade själv här på 70-talet och de har säkert blivit bättre sen dess. Nu har de ju metro till väster o allt.

ELLA

Den är inte klar ännu Mamma. tack att ni kunde hjälpa me flytten.

MAMMA

Men de sku ju va klart i år? Agneta och Olle bor ju där i Sökö. Agnetas Ålands pankaka kommer

få kol på hemlängtan på direkten.

PAPPA

Nej hördu Kerstin nu måst vi åka ti färjan så vi
hinner. Sköt om dej Ella och nu kan du ju
äntligen få lite användning för finskan din.

Pappa och Mamma Kramar om Ella. De sätter sig i bilen och börjar rulla iväg.
Mamma ropar ut genom fönstret.

MAMMA

Sköt nu om dig lilla gumman. Nästa vår kan du
testa på Handels igen. De blir nog bra!

Bilen försvinner bakom knuten på gatan. Ella försöker ta upp alla hennes väskor
men det är knepigt. Plötsligt lyfter en man upp hennes väskor åt henne. Ella tittar
upp. Hon ser en muskulös man (RASMUS). Ella blir förstummad av hans skönhet.

RASMUS

Anteeksi neiti, voinko auttaa teitä kantamaan
nämä raskaat laukut?

Ella tittar honom i ögonen och Rasmus henne i ögonen. De ler.

ELLA

Ööö..anteeksi... en puh... puhelin suomea

ELLA V.O

Ja visste ju såklart att de int heter puhelin utan
puhe, puhu eller puhea fö helvete men va fan
kan man göra när en otroligt vacker, väl klädd
och snyggman i... HELSINGFORS, hjälper en med
ens väskor.

RASMUS

I havn't got your number yet so I dont know if I
can telefon Finnish.

Rasmus hjälper Ella upp för trapporna till hennes lägenhet med sina väskor.

ELLA V.O

Tydligen bodde denna smäckra man i samma
trappa som jag. Och de bästa, han talade
Svenska. Jag fick inte veta så mycke mer
eftersom hiss resan var lite tystlåten och
pinsam.

3. INT. DAG - FÖRSTA GÅNGEN I BOSTADEN

Ella går runt och granskar den tomma bostaden. Det är högt till tak och fint. Hon

tar fram en burk Burana och går till köket och dricker vatten rakt ur kranen och tar sitt piller

ELLA V.O

De var ju inte den dumaste hålan Morbror Herman hade investerat i. Enda problemet som jag fann vara att den var placerad i Helsingfors. Denna bostad i Stockholm eller till och med Paris skulle ha fungerat mer än väl. Min typiska krabbis huvudverk var värre än vanligt. Mamma hade insisterat på att vi skulle dricka Lonkero efter Lonkero för "nu e vi på väg till Lonkerons hemland, det enda bra Finland någonsin kommit med, förutom Rennie men de visste hon inte att inte var finskt". Lonkero i all ära, de en dryck jag själv dricker men ända sen de första gångerna jag varit full på de har de oändliga grape raparna nästa dag plågat mig. Den trevliga kombinationen av fräsch grape doft blandat med en saftig jästlukt inte för att tänka på den goda smaken av varje rap.

Ellas telefon ringer. Hon svarar.

TONI

Hej de Toni Saarinen här. Ja e hä nere på Bergmansgatan 15 B 31.

4. INT. DAG - MÖTET MED RUMSKAMRATERNA

Ella och Toni går runt i bostaden. Ella har hyres kontraktet i handen. De ligger en massa lådor över allt och dörren är öppen.

ELLA

kom just själv hit så har int hunnit kolla runt här riktigt så vet int var vad e men jag tänkte jag skulle ta det här rummet.

TONI

Rummen är ju olika stora men vi betalar samma hyra?

ELLA

Ja men de ju lite svårt att göra det exakt jämt, vi har ju alla tillgång till vardags rummet och köket.

TONI

De ju bara att räkna totala arean av hela

bostaden, mäta upp rummen, sätta köket och vardagsrummet samt vessan skilt eftersom det betalar alla samma för och sedan räkna ut hyresgäst för hyresgäst hur mycket man skall betala i hyra.

ELLA

Det låter int så bara... men iallafall så ja tänkte att ifall du skulle ta detta rum. Så sover ja i de som e bredvid köket.

Toni går runt en stund i rummet och inspekterar alla saker han bara kan inspektera och sedan inspekterar han Ella en god stund.

TONI

Okej, ja tar de! Men vi räknar ut hyran ännu sen senare så de rättvist. Har du krabbis? Du ser ganska sliten ut

ELLA

Jadå, vi tog färjan igår och de gick lite hårt till. Men perfekt vi gör de! Idag eller imorgon direkt.

Ella ger kontrakten åt Toni som signerar det på fönsterbrädet.

TONI

Helst idag nog ännu!

Toni räcker över kontraktet åt Ella som plötsligt spyr på kontraktet.

TONI

Va i fittan gö du?

ELLA

Ojne j ja beklagar så! Fölåt fölåt fölåt!

Ella tar av sig sin t-skjorta och börjar torka med den. Lilja och Edvard kommer in.

LILJA

Ojne j, hu må du? De måst va du som e Ella?

ELLA

De här va ju lite pinsamt... ja e Ella...

Ella springer ut ur rummet och till vessan för att spy mer. Lilja, Edvard och Toni rusar efter henne. Lilja håller i Ellas hår medan hon spyr.

LILJA

Ojne j! Stackarn!

TONI

Det här e kanske int rätt stund o säja det Ella
men ja tror ja vill byta rum... och ja får väl nån
sorts rabatt på min hyra på grund av...

LILJA

Va i fittan! Håll käften!

EDDE (EWARD)

Ha dom spagetti på båtens buffe nuförtiden? du
hade tugga de duktigt, de viktigt, de påminde om
sändän rakettispagetti man åt som liten.

Toni och Lilja tittar på varandra och på Edde himlandes med ögonen medan Lilja
spyr.

ELLA V.O

Vilken representativ och trevlig välkomst jag
ordnat för mina framtida kämppisar.

Lilja rullar ut en madrass och packar om Ella under täcket i en tom bostad.

LILJA

Sov lite så blir det bättre, gonatt

ELLA

Tusen tack att du hjälpte mig! De måst va du
som e Lilja.

EDDE

Jaa och jag heter Edward, har dom alltså spagetti
på båten?

LILJA

Kom nu Edde!

5. INT. DAG - FIXA SAKER PÅ STAN

Ella vaknar till att bostaden har möbler i sig och ser ut som ett hem. Edde och Toni
håller på möblerar. Edde går runt och funderar. Toni håller på meta soffans distans
till väggen.

LILJA

Hej Edde, kan du hjälpa me den här hyllan

TONI

Men venta nu, vi kan in sätta den där fö då e den
för nära soffan

EDDE

Spytella... låter lite som en mat brand från lidl.

LILJA
Gomorrön Ella, mår du bättre?

ELLA
Joo helt okej, va e klockan?

TONI
Kvart före tre. Ella, håller du int med om att soffan...

ELLA
Shit, ja sku va kvart över på Hanken

Ella springer tillbaka till sitt rum tar sin väska och och springer till tamburen för att sätta på sig skorna.

TONI
Ella, kan vi fixa rumsskillnaderna och hyran före...

ELLA
Ja måst rusa nu tyvärr...

Ella springer ner för trappan.

6. EXT. DAG - UT PÅ STAN

Ella springer till en spårvagns hållplats där en spårvagn står som hon hinner just och just till.

ELLA V.O
Jag fick så jävla bråttom att ja int ens hann kolla var Hanken är så ja hoppade på första bästa spårvagn för Mamma hade sagt att de var det lättaste sättet att komma till Hanken.

Ella sätter sig i spårvagnen och somnar. Spårvagnen stannar vid en sportplan. Ella vaknar panikslaget och går till spårvagns chafören.

CHAUFÖREN
Tää on päätepysäkki... seuraava menee tost edestä

ELLA
Sorry my Finnish is...

CHAUFÖREN
this tram out of söörvis, next

Chauffören pekar hektiskt framåt. Ella går ur spårvagnen. Hon går till spårvagnen framför som inte öppnar dörrarna och plötsligt kör iväg.

7. EXT./INT. DAG - HANKEN

En taxi rullar in utanför Hanken. Ella springer in. Inne på Hanken springer hon runt från dörr till dörr men hittar inte den rätta. Människor ger henne udda blickar. Hon frågar olika människor om hjälp men kommer alltid till fel dörr. Till sist hittar hon rätt och får ett papper med en stämpel på.

ELLA V.O

ja tror ja kommit till världen byråkrathelvet.
Ingen visste nåt om något och allt va oklart för jag klassades som en international student för att ja var från Åland. Nå nu gällde de bara att hitta HSL:s servicepunkt som tydligen inte låg i skolan märkte jag efter en halv timmes sökande, men de va ju dom dumma nog och inte berätta på studiebyrån.

8. EXT./INT. DAG - HELSINGFORS

Ella går ut ur hanken och börjar bege sig mot tågstationen. Hon iaktar människor.

ELLA V.O

Ja förstår att så många gjorde självmord här så deprimerande som allt såg ut. Klockan va typ fyra och människor va ren söndersupna och pissade överallt på stan. Människor var klädda som Uffens en euros dagar. Ingen log utan alla gick surt och tittade på sina telefoner eller i tomma intet framför dem och bara rusade fram

Ella kommer till HSL kontoret och det har stängt.

ELLA V.O

Kunde en dag bli bättre än så här. Spy i rummet av min framtida hyresgäst och sen ännu till missa det enda ja skulle få gjort idag...De enda som kunde hjälpa nu va lite tröst shopping, ja måste ju säkert köpa en airfreshener åt Toni efter mina spy eskapader. Mamma hade sagt att ja kan hitta allt ja vill ha på Stockmann och dessutom få service på Svenska.

9. INT. DAG - STOCKMANN

Ella går in till en Stockmann. Hon söker bland produkterna men hittar inte vad hon söker. Hon hittar till sist en expedit.

ELLA

Hej ursäkta, ni råkar int veta var ja kan hitta
Airfreshners

EXPEDITEN

Mikä eerresner? Suomessa puhutaan suomea.
Tuu mukaan!

Expediten går iväg. Ella följer efter. De kommer fram till airfresheners och Ella tar en. Då hon tittar upp är expediten borta.

10. INT. DAG - MIDDAGS PLANER HEMMA

Ella går upp för trapporna. Låser upp ytterdörren och går in.

TONI

Men man måst ju betala enligt hur stort ens rum
är?

LILJA

Men hallå våra rum skiljer ju sig me några
kvadrat meter.

EDDE

Men ja kanske borde betala mer fö mitt rum för
ja har ju två dörrar så de lättare fö mig att rör
mig i bostaden jämfört med er som alltid måst
gå via tamburen och Ella som måst gå via
vardags rummet...

TONI

Edde, man betalar int hyra enligt hur många
dörrar man har i sitt rum.

ELLA

Hej, fölätt massor fö moronen de va int alls
meningen ja skäms så!

TONI

Mmmm... de luktar ju lite ännu i mitt rum men
de väl lugnt antar ja

Lilja ger Toni en skarp blick.

EDDE

Hej Ella, Kanske det skulle hjälpa om nån annan
spyr där så neutraliseras lukten. Lite som plus
och plus blir minus eller hur de nu gick i mattan

ELLA

Nej Edde de lugnt, ja köpte en air freshener. Ja tänkte ifall ja sku bjuda er på middag idag, i ursäkt fö mitt shåpande

TONI

Ja e allergisk fö airfreshners.

LILJA

De låter super Ella! ja kan göra efterätt, min mudcake e bäst. Ja tror int ännu vi hälsat ordentligt. Hej ja e Lilja, studerar grafisk design på Arcada

TONI

Arcada gör amisana glada

CESSI och ESSI kommer ut ur toaletten

CESSI

Håll käften, teekkari spede!

ELLA

Ööö... hej ja e Ella... ska börja på Hanken snart och som ni kanske hör så e ja från Åland.

ESSI

Gå du på Hanken? kan du pliis ta me mej messii på SHS bileen. Hanses sitsar e helt sjukt lamea.

ELLA

Venta nu förstår ja int helt?

CESSI

Essi vill komma me på hankens studiekårsfester för hon ha knulla slut meny på sin skola.

TONI

Alltså vi bruka ju också nog ordna bileen på TF...

CESSI

Enda som e värt någo e Ylons, fö då e de int ba teekarin där

ELLA

(till Edde)

Så du va alltså Edde o ska bo här också och vem e ni?

LILJA

De där e mina kompisar Essi o Cessi från lågan.
Int stö de väl att dom e här, dom hjälpte mig o
flytta.

ELLA

Absolut int! välkomna!

ESSI

Oj ditt hår e helt sjukt härligt! e nu naturelt
blond? ja måst tyyli färga varannan månad. Ja e
alltså Essi

CESSI

Moi, ja Cessi.

ELLA

Joo ja e naturelt blond, Kom med på vår lilla
middag ida.

CESSI

okej, så länge int Toni sitter i borde

LILJA

Cessi, isint nu... han e int som tobe

TONI

Vem e Tobe

CESSI

Meitsis exä, vitun kusi pää som va från samma
hinari mesta som du, tkk

11. INT. DAG - KÖKET

Ella, Cessi, Essi och Lilja står vid köksfönstret.

ESSI

okej ella, vem e de där? såå hot!

LILJA

Hans kropp... hur ha han fått en sån?

CESSI

Lilja, de där e int någo man får de något man
skaffar

ELLA

Haha, de Rasmus. bor en våning upp.

LILJA

Men... Pontus köpte nån maskin han såg på tv för att komma i skick men han förblev små tjock och blek

CESSI

Pontus, va ju kaame dena. Man blir int brun utan sol eller ripped av en sauna belt

ESSI

Men brun utan sol funkar ju? Min mamma tilas den där saunabelt o ja kela att ja måste testa den men ja fick ba en säkäre o lite plast smalt fast i mej, ja ha ännu ett ärr.

ELLA

Essi... ja tror inte de mening att du ska ha på den när du går in i bastun.

Ella öppnar fönstret o ropar till Rasmus ute på innergården.

ELLA

Hej Rasmus, vi tänkte äta nåt och vina oss lite ikväll typ sjutiden, häng me vet ja!

RASMUS

Tack fö inbjudan ja ska se hu länge de här tar men kanske ja kan titta in sen

Flickorna blir ivriga och highfivear.

12. INT. KVÄLL - TVÄTTSTUGAN

Ella går in i tvättstugan. En man (KJELL) står vi tvättmaskinerna och mekar på en av dem.

KJELL

Saatan också, ha ny hede filtre blivi stokkut igender

ELLA

Hej, kan ja hjälpa?

KJELL

Sido, bara e he ty som ha flytt in i hede hermans fina boostaa? ha do spytt på na kleetchi di?

ELLA

heh joo de hände en liten insident på moronen. Joo, de jag, vi tänkte ha en lite "get to know your neighbours" middag sjutiden, häng me vet ja ?

KJELL

He låtee jy priima he, ja kombe sjyy, no ska ja
gåå heng opp dehe skiiti

ELLA

Bra, vi ses sju

13. INT. KVÄLL - PRE-MIDDAGEN

Vi ser Ella koka ihop en puttanesca pasta. Lilja bakar en mudcake me potatismjöl, tar ut den ur ugnen och kakan är fylld med gele. Vi ser Edde vispa grädde i sina tankar, Lilja kollar in grädden och de har blivit smör. Lilja och Edde kastar bort sina bakverk. Toni dukar bordet med en ingenjörs noggranhet. Essi och Cessi sitter o dricker vin. Det ringer på dörren.

ESSI

Ei vittu e de rasmus? ja pissa på mej

ELLA

Haha, Essi ta de lugnt

Ella går och öppnar dörren. Där står Kjell med en flaska röddvin.

KJELL

Gookvell, hjäår dofta he ju rikti gott

ESSI

Cessi, vem e de där?

CESSI

Haha! mitä vittuu, de den där Kjell som du sku
panee på Ylons.

ESSI

Nähä?!? va gö han är?

ELLA

Hej alla de här e Kjell, vår granne

Alla hälsar på Kjell

EDDE

Hej, varifrån e du? du tala ganska konstigt

KJELL

haha, ha ty int hört om öisterbåttin? ja e från
Oravais

ELLA

Skojar du Edde? Han talar ju bara dialket?

EDDE

Aija, ja förstår int varannat ord du säjer, men kiva att du hämta vin

Edde tar flaskan och går till köket.

KJELL

Sii man på! he jy ty Essi. ja så tej jäär på hede teknoloog festin

TONI

Mena du Ylons? de faktiskt TF som ordna de

ESSI (PINSAMT)

Öööh... joo... moi...

CESSI

Hej ja e Cessi, vi sågs också där. Essi vill du gå på cig?

ESSI

joo ja kommer me

KJELL

Ja sky o kuna, fast ja anlätt rikti just

CESSI

Kanske ni två kan gå, ni ha lite saker ni borde tala igenom tror ja

KJELL

he lååte bra, kombe ty Essi

Essi ger Cessi en ja mördar dej blick.

ESSI

joo...

Essi och Kjell går ut på cig. Samtidigt som de öppnar dörren står Rasmus där.

RASMUS

Hej, sori om ja e sen. Ai du e också här...

KJELL

nemen siiman påå he jy Rasmus själv

RASMUS

joo moi...

ELLA

Hej, stig på och välkommen till vårt int så färdigt möblerade hem.

ESSI

Cessi, kanske du vill gå ut på cig me Kjell

CESSI

Essi, gå nu, du kan int vetää tuplafeidit på Kjell

KJELL

Va e he fö naa?

Essi himlar med ögonen. Kjell och Essi går ut.

RASMUS

Ha dom nå juttu på g?

CESSI

Typ fem före gifta

RASMUS

Oj här doftar gott! E de Puttanesca?

ELLA

Hur visste du?

RASMUS

De min favorit

EDDE

Man måst akta sig nä de kommer ti pasta och Ella, De flyger ut rätt så snabbt. Kanske du har keliaki

ELLA

Edde, va tyst

14. INT. KVÄLL - EFTER MIDDAGEN

Kjell sitter och flirtar brevid Essi. Edde äter ännu. Toni smuttar analytiskt på sitt vin. Cessi sitter och går igenom sin instagram feed. Endast Lilja, Ella och Rasmus sitter och diskuterar.

RASMUS

De va utsökt! ja måst bjuda dej på min Puttanesca, de har en gnutta mer ansjovis i sig men de här va int alls illa. Jag älskar nya tolkningar av maträtter.

ELLA

Äh, de ble helt fö mycke citron

LILJA

ja tycker de va hur gott som helst.

Kjell lutar sig framåt mot Essi med ögonen stängda, Essi skriker till.

ESSI

Va i fittan gö du Kjell!

KJELL

Men ja tenkt att vi kund ta o pussas liitchi... före
vi ta ti knull

ESSI

ja tänker int vittu panee dej, stick åt fittan

KJELL

Va betyder he fö naa?

TONI

Ja tro att de ba e bäst att du lähtee, Kjell

KJELL

men kombe he int na eifterejtin

EDDE

Ja tro dom serverar "eifterejtin" i trapp upp
gången gå kolla!

KJELL

Hödy Snedvard, håll di käft fastin elle så fåå ty
på tryytin

ELLA

ööh... Kjell ja tro de bäst att du far

KJELL

Nå hörni... ja tackar fö maten men int fö
sällskaapi

TONI

Ingen fatta va du säjer

KJELL

Saatins teknolognöörd, bara fö att ty e diplom
insenioörin o ja e inseniöör betyder it att ty e
mejr väard tack o gonatt

Kjell stiger upp och går bistert ut.

ESSI

Ahh tack Ella, han e ju helt galen

TONI

Ja sku just säja åt honom att han sku lähtee nä ja
sää va han säätä

CESSI

Du sku vittu int ha gjort någo Toni, du e så vitun
nynny!

EDDE

Varför tar man in såndäna invandrare i vårt
land? Han ha ju int ens lärt sig språke?

ELLA

EDDE! Han e lika mycke Finländare som du e
Finländare!

EDDE

Men ja förstår finska bättre än va ja föstår de
han säger. O min finska e lika bra som min
franska, alltså dålig... kanske de för att båda
börjar på F så går det.....fel

ELLA

Vem som helst få komma till Finland ifall den
vill!

TONI

Men de skada ju int o kolla liksom deras
bakgrund att vi int tar in någo "badhombres"

ELLA

Tycker ni att ja får komma hit då som Ålänning?

EDDE

Hmmm... nå Åland e ändå int nå hungala bungala
land och vi behöver int lära er vårt sätt..

ELLA

Fö helvete Edde! Åland e en del av Finland idiot!

EDDE

Men ni ha egna frimärken? då e man väl
självständig?

ELLA

E du seriös?

ESSI

Cessi, kommer du på cig? De hä e helt fö niiku
politiskt fö mej, fatta ingenting

TONI

Ja kan komma me

CESSI

Du vetää ju ba poskaren och blir yr av spadduu
Toni?

ESSI

Kom ba!

Essi, Toni och Cessi lämnar bordet och går ut. Det blir en pinsam tystnad.

RASMUS

Alltså, de skadar ju int att kolla människors
bakgrund. Ja tror int heller Syrien sku gladeligen
ta emot varje Finländare ifall vi sku ha krig här

ELLA

E du seriös?

RASMUS

Nå alltså ja e int rasist men tänkte ba att de
skadar ju int att filtrera människor lite?

ELLA

Stick åt helvete!

RASMUS

Alltså va? förlåt?

ELLA

Uuuut! ut härifrån!

RASMUS

de va int meningen...

ELLA

Stick åt fittan!

Rasmus stiger upp ljudlöst och går ut och stänger dörren. Ella brister ut i gråt.

EDDE

Men tycker du Ella att...

LILJA
Håll käften Edde!

Lilja försöker trösta Ella.

ELLA
Så ja... så ja...

Lilja för Ella till sitt rum. Hon sätter täcket på Ella och pajar henne.

ELLA
Jag hatar Helsingfors, Lilja, va ska ja göra?

LILJA
De lugnt! Ja tro du drack lite fö mycke och de ha
vari en hektisk dag. Jag lovar de bli bättre
imoron.

ELLA
Hoppas...

Ella somnar till Liljas pajande. De andra har kommit in från sin tobak och dansar till ungdomlig musik.

15. INT. NATT - NATTEN

Ella vaknar mitt på natten. Hon hör konstiga ljud som kommer från vessan. det låter som en man som spy. Hon hör att de Toni. Hon knackar på.

ELLA
Toni, e du okej?

ELLA
Spyr du Toni?

Ljudet fortsätter.

ELLA
Toni, lever du?

Ljudet slutar och Toni öppnar dörren långsamt. Ella ser att Toni är naken och inte ensam på vessan. Essi tittar fram bakom Toni. Tonis blick är mördande.

ELLA
öööö....

Toni stänger dörren.

ELLA V.O
Kan ens första dag börja bättre än så här. Alla
hatar mig, Helsingfors e skit och ja vill ba dö

16. INT. MORGON - MORGONEN

Lilja väcker Ella försiktigt.

LILJA
Ella... vakna... Ella...

ELLA
va e de? ja vill ba sova...

LILJA
Stig upp nu ja vill visa en grej åt dej

ELLA
Ja vill dö

LILJA
Stig upp nu!

Lilja börjar lyfta upp Ella som stretar emot men ger till sist upp. Lilja leder Ella till köket. Där sitter Rasmus, Edde och Toni vid ett fullt dukat brunchbord.

RASMUS
Gomorrön Ella och förlåt för igår!

Ella ler stort.

ELLA V.O
Brunch verkar dom ända ha nån koll på i
Helsingfors.

-